

- Kis // Ukrainskyi istorychnyi zhurnal. — 2016. — № 3. — P. 125—138. [In Ukrainian].
11. Kochanska H. Z Ukrainoyu v sertsii: spohady / Halyna Kochanska // Litopus UPA. — Tom/Vol. 9. — Lviv; Toronto: Litopus UPA, 2008. — 402 p. [In Ukrainian].
 12. Lagernaya povsedniivnost. Usloviya sushestvovaniya zakliuchionnykh na objektakh elektroenergetiki // Zakliuchionnyje na strojkakh kommunizma. HULAG i objekty energetiki SSSR. Sobranije dokumentov i fotografij. — M.: ROSSPEN, 2008. — P. 279-373 [In Russian].
 13. Meshko O. Ne vidstupliusia! : Do 100-richcha Oksany Yakivny Meshko / Oksana Meshko / Kharkivska Pravozakhysna Grupa; V.V.Ovsienko, O.F.Sergiyenko (Eds.). — Kharkiv: Prava liudyny, 2005. — 344 p. [In Ukrainian].
 14. Nepokhytni : Zbirnyk spohadiv / B. Hordasevych, S. Voloshchak (Eds.). — Lviv: Ridna shkola, 2005. — 180 p. [In Ukrainian].
 15. Neskorena Berehynia: Zherty Moskovsko-komunistychnogo terory XX stolittia / Svitova federatsija zhinochych organizatsij (SFUZhO/WFUWO) / B.O. Hordasevych, H.L. Hordasevych, Yu. Zaitsev (Eds.). — Toronto; Lviv: Piramida, 2002. — 280 p. [In Ukrainian].
 16. Pozniak (Skrypiuk) H. Meni bulo 19: Avtobiografichna rozpovid / Hanna Pozniak (Skrypiuk). — Kyiv: Vydavnychyj Dim "Kyievo-Mohylianska Akademija", 2001. — 124 p. [In Ukrainian].
 17. Rudenko R. Zhaduyuchy perezhyte / Rayisa Rudenko // Nashe Zhyttia – Our Life. — 1988. — № 2. — P. 3-6 [In Ukrainian].
 18. Savka B. "A smert' jikh bezsmertiam zustrila". Narysy, spohady, dokumenty pro uchast zhinotstva triokh rajoniv Ternopillia... v nationalno-vyzvolnij borotbi OUN-UPA / Bogdan Savka. Ternopil: Dzhura, 2003. — 332 p. [In Ukrainian].
 19. Slobodian-Kovaliuk O. Za Ukrayinu! Za jiji voliu! / Oleksandra Slobodian-Kovaliuk. — Kolomyia: Vik, 2010. — 144 p. [In Ukrainian].
 20. Stefanskaja M. Chornoje i beloje / M. Stefanskaja. — M.: Suzdalev, 1994. — 71 p. [In Russian].
 21. Surovtsova N. Spohady / Nadija Surovtsova. — Kyiv: Vydavnytstvo imeni Oleny Telihy, 1996. — 431 p. [In Ukrainian].
 22. Shlis V. Nedilia u Vorkuti / Valli Shlis // Nashe Zhyttia – Our Life. — 1956. — № 9. — P. 6-9 [In Ukrainian].

УДК 101:316

Павло Терновий

Соціально-філософський аналіз ідейних засад діяльності сучасних гуманітарних рухів

Анотація: Статтю присвячено дослідженню ідейно-теоретичних засад та методологічних основ, закладених у фундамент діяльності сучасних гуманітарних рухів, які опікуються проблемами захисту людей, що страждають у вирі збройного насильства. Феномен організованої гуманітарної допомоги воюючим, цивільним, пораненим і хворим утворюється, завдячуючи самовідданій роботі сестер милосердя на чолі з Флоренс Найтінгел, з середини XIX століття та перетворився у сукупність десятків гуманітарних товариств, розкиданих по світу, але не об'єднаних у систему допомоги людям внаслідок суперечливих ідейно-теоретичних засад, що знижує їх духовний потенціал. В статті на основі компаративного аналізу проводиться порівняння мети та засобів захисту людини релігійно-гуманітарними та громадськими (не державними) інституціями з розбором ідейних суперечок щодо інтелектуального лідерства та морально-виховного потенціалу в цій благородній сфері життєстверджуючого гуманізму. Робиться висновок, що парадигма людяності, нейтралітету та боротьби зі злом війн має бути об'єднуючим духовним стрижнем гуманітарних товариств. Як і передбачав Френсіс Фукуяма, інститути громадянського суспільства, до яких належать гуманітарні товариства, перебувають в обернено пропорційному співвідношенні із потугою держав, міцніючи в міру їх послаблення, стають вагоміші за держави, які не можуть протегувати своїх громадян, що страждають у вирі насильства.

Ключові слова: гуманізм, морально-філософські засади гуманітарної діяльності, Гуманістичні маніфести, громадянські інститути захисту людини у війнах.

Pavlo Ternovyj

Social and Philosophical Analysis of Ideological Foundations of Modern Humanitarian Movement

Abstract: The article is devoted the study of ideological and theoretical positions and methodological foundations laid in the foundation of the work of the humanitarian movements, which are concerned by problems of protection of people suffering from armed violence. The idea of humanitarian action in support of humane a person, who are involved in the war and suffered from it, has gone the evolution of the first abstract reasoning, great ideas, moral, philosophical poems of the Renaissance to the holistic doctrine, which became the doctrine of Henry Dunant, Jean Pictet, other founding rights of humanity. In the area of practical realization of noble thoughts humanitarian doctrine passed thanks to the activities nurses led by Florence Nightingale from the mid 19th century and continues in disinterested labor delegates dozen reputable as "ICRC", "Doctors without Borders", but are not united the system of care for people as a result of various ideological and theoretical basis, which reduces their spiritual potential.

The article is based on comparative analysis compares the goals and means of protecting religious rights and humanitarian NGOs (non-government) institutions, ideological disputes regarding intellectual and moral leadership capabilities in this noble field of affirming humanity. The modern humanitarian movements, despite the differences in the forms of activity, are equally eclectic mix of ideological principles on neutrality and concrete assistance to the victims, humanity while ignoring fundamental assessment, carrier's evil. They are inherent internal contradictions with competition for "humanity" between secular and religious, politicized and "neutral" institutions scattered efforts in protecting the community suffering from organized armed violence.

The conclusion is that the paradigm of humanity, neutrality and combat the scourge of war should be unifying spiritual core humanitarian societies. The institutions of civil society, which include the Humanitarian Society, an inverse correlation of power states, growing stronger as the weakening of the latter, are weighty for the state, which cannot patronize its citizens suffering in the maelstrom of violence.

There is a new spirituality for people who have chosen a humanitarian sense, active life, they are real "Coddle fate" because managed to give meaning of life, which is absurd in the face of death. According to an interesting phenomenon Kropotkin mutual humanitarian

floats from "excess emotional forces of mind and will" is the third principle of self-sacrifice in "world help law", which opposes the law of natural selection. This outlook delegates Humanities spiritual movement creates conditions for "transcendences humanism", also known as the Society of spiritual service to people.

Keywords: humanism, moral and philosophical foundations of humanitarian work, human protection, Humanitarian manifestation XX century.

Постановка проблеми. Війни та збройні конфлікти є не супутником людства, як вважали мислителі минулих століть, а наслідком відсутності культури миру та антилюдяної політики держав – справжніх «Левіафанів», для яких абстрактні цілі замінюють цінність життя реальної людини.

Реальне буття у «гарячих точках» планети, або, за висловом Жака Дерриди у доповіді «Цілі людини», фактична «людино-реальність», роздуми щодо організації захисту тих, хто знаходиться у епіцентрі збройної боротьби, зокрема в зоні АТО, продовжують потерпати від неї у шпиталях, таборах для переміщених чи полонених, показують, що кризу протидію ЗЛА благотворно «діє» інституційно оформлений, гуманістично спрямований фактор.

Його початки сягають жажливих подій Кримської війни 1853-1856 рр., коли пораненим не надавали належної допомоги, вважали «браком», «ломом», і тільки благородна і людяна справа сестер милосердя на чолі з Флоренс Найтінгел продемонстрували силу дієвого гуманізму [12, с. 86].

Доволі критичну оцінку щодо його потужної сили виразив А. Камю у розділі «Прометей у пеклі»: «людини наших днів – тій, що надміру страждає на цій тісній землі... йдеться тільки про те, що страждати їй доведеться ще трохи більше» [4, с. 581], проте ми виражаємо надію, що детальний, неупереджений аналіз ідейних основ діяльності гуманітарних рухів сприятиме консолідації життєстверджуючих сил в нашу епоху «завершеної антигуманності».

Однак вишло так, що різні ідейні платформи та моральні засади філософсько-світоглядного рівня складають підґрунтя для певної конкуренції, вірніше «змагання за лідерство», тому ми ставимо завдання виявити філософсько-гуманітарну основу цих ідейних баталій на основі неупередженого компаративного аналізу. Актуальність поставленої проблеми загострюється тим, що деякі із гуманітарних інституцій, що діяли на окупованій частині Донбасу, мали явно заполітизований, якщо не провокаційний характер.

Аналіз досліджень і публікацій. Тема, сформульована у заголовку, ще не ставала об'єктом спеціального соціально-філософського дослідження, тоді як міжнародно-гуманітарні та моральні аспекти поставленої проблеми піднімались у статтях функціонерів Міжнародного Комітету Червоного Хреста - Франсуа Бін'йона, Маріон Хафеля, Жака Мерана. Виняток становлять роботи Л. Феррі «Людинобог або смисл життя», А. Фінкельраута «Втрачена гуманність», ідеї яких перегукуються з міркуваннями А. Камю, Ортеги-і-Гасета, А. Бадью, Ж. Бодрійяра стосовно пошуків «компенсації» необхідних гуманітарних втручань до людства.

Мета дослідження. Мета дослідження полягає у тому, щоб проаналізувати ідейно-теоретичні, релігійні, моральні засади діяльності сучасних гуманітарних товариств, які лягають в основу практичної діяльності та впливають на ефективність соціально-гуманітарної роботи, спробувати синтезувати їх у парадигму людяності, яка на противагу Гуманістичним маніфестам ХХ століття (всього їх було 4) зверне увагу світової спільноти на

необхідність надавати допомогу всім страждаючим у збройній боротьбі країн та народів, незважаючи на ідейно-політичні розбіжності.

Виклад основного матеріалу. Не всі благородні починання людства мали логічне продовження та довге життя: так трапилось, до речі, із «Товариствами миру», яких на кінець ХІХ століття було декілька десятків у всіх європейських країнах (між іншим, окрім Росії), а от Гуманітарні інституції успішно еволюціонували, відтепер існує Міжнародний етичний і гуманістичний союз (МЕГС), який об'єднує понад 5 мільйонів членів із 90 громадських організацій з більш ніж 30 країн. В Україні діє декілька гуманістичних організацій, державних, громадянських, світських та релігійних, частина яких співпрацює з МЕГС.

Благотворний фактор захисту людини в умовах війн та збройних конфліктів, прийнято позначати низкою термінів: гуманітарна діяльність, гуманітарна допомога, гуманітарна етика, гуманітарна стратегія та дипломатія, гуманітарна криза чи навіть гуманітарна катастрофа, а також гуманітарне втручання. Ці різні прояви людського духу мають на меті повернути людськість до людини. Справедливо стверджував А. Бадью в інтерв'ю 7 червня 2007 року у Вищій нормальній школі Парижу: «Я переконаний, що будь-яка філософія, що усуває категорію суб'єкта, стає нездатною прислужитись політичному процесові» [2, с. 200].

Неминучі при збройному насильстві страждання конкретних людей намагається майже дві сотні років мінімізувати своєю безкорисливою роботою інституційно оформлений гуманітарний рух у вигляді Товариств, Організацій, Орденів. Необхідність їх діяльності афористично висловив французький філософ і есеїст Жан Бодрійяр, аналізуючи дії миротворців ООН у Боснії 1992 року: «Військовий параліч не викликає подиву, оскільки він пов'язаний з інтелектуальним паралічем сучасного світу». Мислитель мав на увазі нездатність наддержавних воєнно-політичних структур ЄС та ООН приборкати геноцид боснійських мусульман у 1992-1993 рр.

Гуманітарні інституції, як би парадоксально не звучало, складають другу, світлу половину соціальних, вірніше державних, установ, які на іншій половині діють у вигляді інструментів «бездушної машинерії насильства».

Остання функціонує у мирний і воєнний час. Представники громадських, добровольчих гуманітарних інституцій в Україні справедливо нарікають на бюрократичні бездушні перепони державних структур. Один з учасників бойових дій на Сході України в інтерв'ю «Громадському радіо» 18 березня 2017 року стверджував: «Я знаю лише дві організації, котрі пояснюють ветерану, що з ним відбувається («Побратими» і «Серце воїна»). І обидві вони є громадськими, вони не державні. На щастя, напевно»[3].

Ідея гуманітарного руху підтримки людяного в людині пройшла певний шлях еволюції, починаючи від перших абстрактних міркувань, великих ідей морально-філософських поезій епохи Відродження Данте Альєгері, Петрарки, Боеція до доктринальних

настанов Анрі Дюнана, Жана Пікте, діяльності сестер милосердя на чолі з Ф. Найтінгелю, до сьогоденних десятків авторитетних і впливових організацій типу «Міжнародного комітету Червоного Хреста», «Лікарів без кордонів», «Human right watch» та інших. Це підтверджував великий гуманіст сучасності Альберт Швейцер, вказуючи у статті «Гуманність»: «Людство не володіє ідеалом гуманності із вічності. Вона прийшла до нього лише з плином часу» [13, с. 508].

Феномен гуманітарного руху набув ознак «масовидності» з середини 19 століття та існує відтепер у розвинених інституційних формах Товариств, Організацій, Рухів, на протипагу гуманістичним Маніфестам, які не здійснюють помітний дієвий вплив у справі допомоги постраждалим від наслідків воєн. Останніх у ХХ столітті було чотири, а «Гуманістичний маніфест 2000» виглядає вже цілим розлогим твором. Їх ідейно-теоретичні засади ми розглянемо у контексті компаративного аналізу існуючих теоретичних конструктів та платформ.

Крізь призму парадигми гуманізму у збройних змаганнях держав діяльність гуманітарних рухів може бути позначена ідеєю «Міфу про Сизифа», що долати абсурд життя, до якого ми не безпідставно відносимо антилюдяність воєн, потрібно буде знов і знов, не зважаючи на поразки, боротись за «людяність» в людині. Ця справа часто-густо виглядала навіть для видатних мислителів-гуманістів майже безнадійною.

Так, П. Кропоткін посилається на визнання Лева Толстого у «Сповіді», що життя без мети з його невідворотними стражданнями є непереносним тягарем, таким, що «навіть пізнати істину я не міг бажати. Істина була у тому, що життя є безсмысленість» [5, с.13]. Проте була висловлена й більш оптимістична думка Альбером Камю у «Лісті німецькому другові» 1944 р., що людяність переможе, «великою є заслуга людей, які воюють, при цьому зневажаючи війну, згідні все втратити, при цьому дорожачи щастям, застосовуючи насильство, вони плекають ідею цивілізації вищого порядку».

Необхідність та важливість аналізу доктринальних засад гуманітарних інституцій впливає як із доволі тривалої практики діяльності – десятки або ж сотні років гуманітарної діяльності, так й із осмислення праць делегатів Товариств, які самі намагаються підвести підсумки та виявити як перспективи, так і недоліки гуманітарного руху на тих ідейних засадах, що були закладені їх ініціаторами. Недоліки та хиби, зокрема, полягають у зниженні ефективності діяльності та падінні авторитету цих інституцій, що визнано і на прикладі їх діяльності в Україні 2015-2016 рр.

Один із важливих висновків полягає у тому, що гуманітарна діяльність не зменшує масштаби насильства та посягань на людяність, бо насильство над людяністю постійно відроджується, що позначається терміном «палігенезис».

Така думка у Альбера Камю з'явилась не випадково, вона була сформульована мислителем у романі «Чума», де стверджується щодо постійного відродження («палігенезиса») жорстокої антилюдяної навали фашизму (чуми). Практично у ті ж самі роки у Вступній промові Головного обвинувачувача від США Р.Х. Джексона на судовому засіданні Нюрнберзького трибуналу було сказано, що злочини фашистів настільки свідомо злісні та руйнівні, що цивілізація загине, якщо після їх ігнорування вони знову повторяться [7, с. 390].

Р.Х. Джексон вживає вислів «антилюдяна філософія», підкреслюючи особливу згубність поєднання цієї доктрини («філософії») з соціальними силами нацистів, які її реалізовували через діяльність головних фашистських злочинців. Мовиться також про те, що у Німеччині була створена «машина знищення людськості» із бюрократичним апаратом, який у цьому випадку певним чином «відчужував» виконавців від їх антилюдяної справи, що не позбавляло їх відповідальності (принцип Нюрнбергу). У цьому, на думку Ханни Аренд, була банальність зла – воно було звичайним, повсякденним, що не торкалося духовних сил учасників «системи, здатної знищити свою жертву ще до того, як та зійде на шибеницю. Що може бути жахливішим, ніж бачити людей, які ідуть на смерть, немов маріонетки» [11, с. 38].

Отже, протистояти силам зла має гуманістична філософія, поєднана з гуманітарною діяльністю. Проте перша залишається ідейним спадком, а діяльність гуманітарних установ має невиразні ідейні засади.

Ми намагаємось показати на полі битви за людяність зіткнення «машини» знищення та соціальних інститутів захисту людини, з якого випливає, що гуманітарні інституції несуть на собі відбиток бюрократичних вад, за висловом Макса Вебера, замкнених на собі. Якщо спробувати проаналізувати штатний склад Міжнародного Комітету Червоного Хреста із штаб-квартирою у Женеві, то побачимо, що 12 тисяч функціонерів, представлених у 80 країнах, стурбовані також і засадами власного існування, а не тільки захистом постраждалих в усьому світі.

Як динамічне явище, яке поступово набувало інституційних форм, ідейно-теоретична основа гуманітарної діяльності викликала дебати, спочатку у лоні католицької церкви, занепокоєної питаннями світоглядного ґатунку: чи не замінять гуманітарні концепції заповідей традиційних віросповідань, чи не мають вони намір витіснити релігійні гуманні приписи та оголосити «новий закон всесвітньої любові»? Чи не перетворюється концепція гуманізму у засіб, єдино можливий в умовах збройної боротьби, наповнення життя окремих осіб та організації зсмыслом, тоді як це є функцією церкви, зокрема військових капеланів? [9, с. 253 - 254].

Зокрема, у «Гуманістичному маніфесті 2000» П. Куртца вказується щодо неправомірності посягань церкви на справу гуманітарної моралі. З протилежної позиції, висловленої Генрі М. Морісом, вважається, що навпаки, гуманістичні маніфести «волають у запереченні Бога та безсмертя душі», це світогляд, заснований на вірі, що Бога немає, «тому їх гуманізм приречений на крах» [1]. Наш аналіз показує, що еволюціонують основні теоретичні основи Гуманістичних маніфестів, розроблених американськими філософами, а не базові положення гуманізму, як помилково вважає Генрі М. Моріс, засновник Інституту креаційних досліджень.

На ці складні питання намагався відповісти з більш глибокої, філософської точки зору Люк Феррі у книзі «Людинобог або смысл життя», яка вийшла друком ще у 1996 році. Він висловлює слушну думку, що людина не може жити без трансцендентного, тобто виходу за межі існуючого, якщо шукає смыслу у бутті, пов'язаному зі стражданнями, смертю, боротьбою зла та добра. Камю у річищі таких міркувань писав, що він «продовжує вірити і в умовах

війни, що світ не має смислу, але в світі є те, що має смисл – це людина».

Отже, трансцендентне може виходити також із природи самої людини, а не тільки з Божественного Абсолюту, на чому постійно наголошують теологи, тому сучасний гуманізм відкриває ще один шлях до духовності, яка притаманна людині природно. Духовність, її зміст та форми реалізації рідко постають предметом соціально-філософського аналізу, або здійснюється у відриві від проблеми подолання жорстокості збройної боротьби чи боротьби зі злом, соціальним та персоніфікованим.

Нова духовність виникає у людей, які смислом свого життя обрали гуманітарну діяльність, вони є справжні «пестуни (балувані) долі», бо їм вдалося наповнити смислом своє життя, яке виглядає абсурдом перед лицем смерті. Цікаву думку висловив П. Кропоткін, що гуманітарна взаємодопомога впливає із «надлишку душевних сил, розуму та волі», це у нього третій принцип самопожертви у сформульованому ним законі милосердя, який простоті закону природного відбору [5, с.16-17].

Така світоглядна позиція створює духовні передумови для «трансцендентального гуманізму» або формує так звану світську духовність служіння людини.

Є, однак, більш скептична думка, яка полягає у тому, що представники (делегати) гуманітарних інституцій не особливо цікавляться тим, хто є поранений, хворий, страждаючий, з точки зору соціальності, бо головне – рятувати життя як таке, абстрактну цінність, і тим самим стверджувати себе в житті. Так, герой п'єси «Диявол та Господь Бог» Ж.-П. Сартра Г'єц розлучений, коли прості люди не приймають його добро, тому насильно хоче зробити їх ошчасливленими. Він кричить: « Я хворий Добром і хочу, щоб ця хвороба стала заразною» [8, с. 309].

У такому випадку гуманітарна діяльність набуває характеру наддержавної материнської опіки, вона повністю відсторонена від потрясінь, надломів, екзистенційних викликів людству, які криються у кризі соціуму. Навряд чи людина є від природи схильної до війни, вказували П. Кропоткін, Й. Гейзінга та інші, інакше збройна боротьба були би явищем індивідуального, партикулярного порядку. Гуманітарна діяльність без спрямованості на боротьбу зі злом, нехай навіть у формі імперативної вимоги людяності приречена бути відстороненою від «людино-реальності».

Гуманітарна діяльність міжнародних наддержавних інституцій, як правило, намагається бути абсолютно нейтральною, навіть аполітичною. Так, організатори однієї із гуманітарних інституцій, створених для допомоги жертвам 1-ї та 2-ї чеченської війн в Росії, яка розташована у Німеччині, зробили знакове зауваження стосовно ідейних засад своєї діяльності: ми не патріоти, ми милосердні (гуманісти). Критики аналогічних ідейних засад образно вказують, що «гуманітарний рух живиться людським нещастям», він знімає з агресивної мілітарної політики держав, з якої впливають війни та збройні конфлікти, відповідальність за той несправедливий світовий порядок, за жорстокий спосіб життя – нав'язувати свою волю іншим - через війни та збройні конфлікти. Їх за 17 років нового століття вже нараховано понад 50, тобто по три збройні конфлікти в рік.

Ми визнаємо, що захисники гуманітарної позиції добровольців, такі як «ідеаліст» Люк Феррі,

справедливо підкреслюють, що гуманітарна діяльність підсилює інтенцію людини творити добро, спробувати використати шанс «гуманізувати» зло, розуміючи його невичерпність.

Проблема, як вчиняти стосовно зла війни, доволі давня і була конкретизована І. Кантом у риторичному запитанні: чи варто облагороджувати насильство? Слід, мовляв, унеможливити, елімінувати війни через утворення всесвітнього союзу народів. Ця позиція була розвінчана Г. Гегелем, який вказував, що «вічний мир» буває тільки на кладовищі, бо війна є суттєвий елемент історії та засіб вирішення суперечки між державами, а Ж.-П. Сартр, зіштовхнувшись на власному життєвому шляху з війною, у 1940 р. відзначив, що вона і є не тільки смерть, а й життя.

Проте, цю болючу проблему гуманітарно налаштована частина людства вирішує повсякденно на користь зменшення зла та страждань людей, зазнаючи при цьому критики «зліва» та «справа». «Життя делегата гуманітарної інституції (руху) сповнене мужності, її висвітлює світ радості, коли гуманітарна акція приносить плоди, вона сповнена болю, коли все слід починати заново», - мовилось в промові в соборі святого Петра в Женеві при вшануванні загибелі у Чечні шістьох делегатів, холоднокровно вбитих у шпиталі [6, с. 152]. Ця трагедія нагадала про те, що мовчання та бездіяльність тих, хто може зіграти певну роль у гуманітарній справі, схожі на оборудку із совістю. Можна погодитись із ствердженням французького мислителя Левінаса «Виправдання болю мого ближнього є джерело усякої аморальності». Вищезгаданий нами герой п'єси Сартра Г'єц справедливо «радить»: «Якщо хочеш заслужити пекло, достатньо не вилізати із свого ліжка. Світ несправедливий, якщо ти його приймаєш, ти стаєш пособником» [8, с. 301].

Гуманітарні інститути, які, на думку Ф. Фукуями є одним із важливих рівнів демократичних устроїв світу [10], мають обрати іншу націленість: від себе, озброєного мужністю та співчуттям, до іншого, як самого себе, подібно тому, як Міжнародний Комітет Червоного Хреста був створений близько 150 років тому для того, щоб «зберегти хоча б якусь долю гуманності на війні».

Висновки. Таким чином, у боротьбі за людяність у мілітарній соціальній практиці, найбільш небезпечними формами якої є війни та збройні конфлікти, «зливаються» діяльність гуманітарних рухів, організацій, Товариств із власними ідейно-теоретичними засадами. Попри розбіжності між ними політичного штибу, моральних засад, світських та теологічних поглядів, всі вони виконують незамінну функцію – захисту конкретної, живої, цілісної людини. Важливо повернутись до тези засновниці гуманітарних організацій Ф. Найтінгель: не політичні амбіції та ідейні розбіжності, а турбота про те, щоб повернути людяність людству, яке знаходиться на порозі настання епохи «завершеної антигуманності».

Література:

1. The evolving humanist manifestos by Henry M. Morris. Назад к Книге Бытия», (выпуск 178), Перевод Д. Маркова [Текст] / Генри Моррис.- Симферополь, Христианский научно-апологетический центр, 2005. Буклет 3 107.- 23 с.
2. Бадью А. Концепт моделі - сорок років потому: інтерв'ю з Аленом Бадью [Текст] / Ален Бадью //

- Концепт моделі. – К.: Дух і літера, 2007. - С. 191-216.
3. Ветеран АТО своїм побратимам: інтерв'ю Громадському радіо [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://hromadskeradio.org/programs/tochky-opory/muzhyky-ne-nado-boyatsya-menyatsya-myuzhe-pomenyalys-veteran-ato-svoym-pobratymam>
 4. Камю А. Прометей у пеклі. З книги «Літо». Пер. з франц. Д. Наливайка [Текст] / Альбер Камю // Вибрані твори. К.: Дніпро, 1989. – 342 с.
 5. Кропоткин П. Этика [Текст] / Петр Кропоткин. – М.: Политиздат, 1991.- 496 с.
 6. Марион Харроф-Тавель. Речь, произнесенная в соборе св.. Петра в Женеве 20 декабря 1996 г. [Текст] / М. Харроф-Тавель // Журнал МККК. – 1996. № 15.
 7. Нюрнбергский процесс. Сборник материалов. [Текст] В 8 т. Т.1. - М.: Юрид. Лит., 1987. – 688 с.
 8. Сартр Ж.- П. Дьявол и Господь Бог. Пер. с франц. [Текст] // Стена: Избранные произведения. – М.: Политиздат, 1992. – 518 с.
 9. Философское и религиозное измерение гуманитарного движения. Обзор публикаций [Текст] // Международный журнал Красного Креста. -1997. - № 15.
 10. Фукуяма Ф. Примат культуры [Текст] / Френсіс Фукуяма. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.azh.com.ua/lib/prymat-kultury>
 11. Ханна Аренд. Банальність зла. Суд над Айхманом в Єрусалимі. Передмова Амоса. Пер. з англ. А. Котенко. [Текст] / Арендт Х. - К.: Дух і літера. - 2013. - 367с.
 12. Цюрупа М.В., Дяченко В.І. Міжнародне гуманітарне право [Текст] / Михайло Цюрупа. – К.: Кондор, 2008. – С.361 с.
 13. Швейцер А. Гуманность [Текст] / Альберт Швейцер // Благоговение перед жизнью: Пер. с нем / Сост. и посл. А.А. Гусейнова. – М.: Прогресс, 1992. - С. 508.
 1. The evolving humanist manifestos by Henry M. Morris. Nazad k Knyge Вытыуа», (выпуск 178), Perevod D. Markova [Tekst] / Genri Morris.- Symferopol', Xrystyanskyj nauchno-apologetycheskyj centr, 2005. Buklet 3 107.- 23 s.
 2. Bad`yu A.. Koncept modeli – sorok rokov potomu: interv'yu z Alenom Bad`yu [Tekst] / Alen Bad`yu. // Koncept modeli. – К.: Duh i litera, 2007. - S. 191-216.
 3. Veteran ATO his fellow: Public Radio interview [Elektronnyj resurs]. - Rezhy`m dostupu: <https://hromadskeradio.org/programs/tochky-opory/muzhyky-ne-nado-boyatsya-menyatsya-myuzhe-pomenyalys-veteran-ato-svoym-pobratymam>
 4. Kamyu A.. Prometej u pekli. Z knygy` «Lito» [Tekst] / Alber Kamyu // Vybrani tvory. K.: Dnipro, 1989. – 342 s.
 5. Kropotkyn P. Etyka [Tekst] / Petr Kropotkyn. – М.:Polityzdat, 1991.- 496 s.
 6. Maryon Xarrof-Tavel. Rech, proyznesennaya v sobore sv.. Petra v Zheneve 20 dekabrya 1996 g. [Tekst] / Mary`on Xarrof-Tavel // Zhurnal MKKK. – 1996. # 15.
 7. Nyurnbergskij process. Sbornyk materialov. [Tekst] V 8 t. T.1.- M.: Yuryd. Lyt., 1987. – 688 s.
 8. Sartr Zh.-P. D`yavol y Gospod` Bog [Tekst] // Stena: Yzbrannye proyzvedenyya. – М.: Polytyzdat, 1992. – 518 s.
 9. Fylosofskoe y relygyoznoe yzmerenye gumanytarnogo dvyzhenyya [Tekst] // Mezhdunarodnyj zhurnal Krasnogo Kresta. -1997. - # 15.
 10. Fukuyama F. Prymat kultury [Tekst] / Frensis Fukuyama.- [Elektronny`j resurs]. - Rezhy`m dostupu: <http://www.azh.com.ua/lib/prymat-kultury>.
 11. Hanna Arend. Banalnist zla. Sud nad Ajxmanom v Yerusaly`mi. Peredmova Amosa. Per. z angl. A. Kotenko. [Tekst] - К.: Duh i litera. - 2013. - 367s.
 12. Cyurupa M.V., Dyachenko V.I. Mizhнародne gumanytarne pravo [Tekst] / Myhajlo Cyurupa . – К.: Kondor, 2008. – 361 s.
 13. Shvejcer A. Gumannost [Tekst] / Albert Shvejcer // Blagogovenye pered zhyznyu: Per. s nem / Sost. y posl. A.A. Gusejnova. – М.: Progress, 1992. - S. 508.

References:

УДК 37.012: [39(=161.2):165

Тамара Усатенко

Державна мова – чинник національної безпеки

Анотація. У статті обґрунтовується важливість та актуальність процесів поширення державної мови в умовах консолідації української спільноти, формування національної ідентичності, національної безпеки. Аналізується стан функціонування державної мови крізь призму компетентностей; глобалізаційних процесів полікультурності та «етнічного ренесансу», національної ідентичності тощо. Розкриваються взаємозв'язки етнонації – мови–колоніалізму, особливості україно-російських відносин у постколоніальну добу. Характеризуються способи і методи асиміляції українців. Наголошується на праві кожної людини на збереження рідної мови та передачу її наступним поколінням. Обґрунтовано, що конфлікт між українською і російською мовами, який існував багато століть було перенесено з зовнішньої, позамовної сфери до самої мови, яка зазнавала руйнівних здебільшого змін. Проаналізовано, що експансія була спрямована на створення нової офіційної мови, переважно у містах, що відбувалося шляхом звуження лексики української мови у словниках, формування почуття вторинності української мови тощо. Російська мова при цьому просувалася не як явище культури, а засіб нової ідеології, як мова «нової історичної спільноти».

Таким чином, сучасному українському суспільству як ніколи потрібні зміни у сфері застосування української мови на державному рівні у повному об'ємі, поряд з гарантованим розвитком на рівні держави мов національних меншин

Ключові слова: держава, мова, компетентності, асиміляція, постколоніальна доба, полікультурність.

Tamara Usatenko

Official Language as a Factor of National Security

Abstract. Ukrainian society needs the wide using of Ukrainian language at the national level in full volume both with developing a qualitative laws about native languages of national minorities, which is duty of the state.

The study tested the current researches about the role of Ukrainian language as official language. It is known that the official language is a sign of sovereignty along with state symbols such as borders, emblem and anthem. Official language is a language of